

NR 17

Biblioteka Wydziału Teologii

**ŚMIERĆ I WIARA
W ŻYCIĘ POŚMIERTNE
W ŚWIETLE
NAUK PRZYRODNICZYCH
I HUMANISTYCZNYCH**

WYDAWNICTWO „HOSIANUM”

ÓLSZTYN 2003

**ŚMIERĆ I WIARA
W ŻYCIĘ POŚMIERTNE
W ŚWIETLE
NAUK PRZYRODNICZYCH
I HUMANISTYCZNYCH**

Praca zbiorowa pod redakcją
ks. dra hab. Mariana MACHINKA, prof. UWM

WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE METROPOLII WARMIŃSKIEJ
"HOSIANUM"

Olsztyn 2003

Recenzenci:

Prof. zw. dr hab. Eugenia MALEWSKA
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Ks. prof. dr hab. Krzysztof SZCZYGIEL
Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie

Redaktor serii:

Ks. dr Jan GUZOWSKI

Wydano za zgodą Kurii Metropolitalnej
Archidiecezji Warmińskiej
Olsztyn, dnia 10.03.2003 r.
Nr 213/03

Projekt okładki:

Adam KARZEL – „SQL” s.c.

Redakcja techniczna:

Władysław A. SACHA

ISBN 83-89093-11-1

© Copyright by Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „HOSIANUM”,
Olsztyn 2003

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
I. ZAMIĄST WPROWADZENIA	9
Paweł BORTKIEWICZ: <i>Tanatologia. Czy istnieje nauka o śmierci?</i>	11
II. MEDYCINA – PSYCHOLOGIA – SOCJOLOGIA – PEDAGOGIKA	25
Andrzej TUTAJ: <i>Gaśnięcie świadomości. Starzenie się i obumieranie ludzkiego mózgu</i>	27
Józef MAKSELON: <i>Postawy wobec własnej śmierci</i>	33
Iwona CYMERMAN: <i>Podarowane życie. Perspektywa życia i śmierci osób po przeszczepie narządu</i>	45
Krystyna de WALDEN-GAŁUSZKO: <i>Puste miejsca. Psychologiczne problemy okresu osierocenia</i>	57
Mirona OGRYZKO-WIEWIÓROWSKA: <i>Desocjalizacja umierania. Aspekty socjologiczne kresu życia</i>	67
Josef HEIGL: <i>Życie aż do końca, umieranie jako część życia. Wsparcie życiowe dla nieuleczalnie chorych i umierających w hospicjum kościelnym w Niemczech</i>	85
Antoni BARTOSZEK: <i>Miejsca obecności. Idea i praktyka hospicjum w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem województwa śląskiego</i>	99
Stanisław KAWUŁA: <i>Po co przyspieszanie śmierci? Młodzież polska wobec fenomenu samobójstwa</i>	115
III. ETNOLOGIA – RELIGIOLOGIA – KULTURA	133
Jarosław BARAŃSKI: <i>Śmierć i zmysły. Doświadczenie śmiertelnej choroby i śmierci na przestrzeni wieków</i>	135
Jacek Jan PAWLIK: <i>Zatrzymać i oddalić. Podwójna logika obrzędowości żałobnej</i>	157
Ludwik FAŚ: <i>Ogrody obfitości. Śmierć i życie przyszłe w głównych religiach pozachrześcijańskich</i>	173
IV. FILOZOFIA – TEOLOGIA – PRAWO	191
Piotr MORCINIEC: <i>Legalny kanibalizm? Transplantacja organów pojedynczych a problem ustalenia kryterium śmierci</i>	193
Krzysztof WIECZOREK: <i>Bycie-ku-śmierci. Śmierć we współczesnej filozofii</i>	207
Jacek SALIJ: <i>Przekleństwo śmierci i śmierć w Chrystusie. Próba teologii śmierci</i>	229
Marian MACHINEK: <i>Czy umieranie jest sztuką? O chrześcijańskiej „ars moriendi”</i>	241
Władysław BIEDRZYCKI: <i>Przy łożu śmierci. „Metoda towarzyszenia umierającym” ks. Jana Bertheira</i>	257
Wojciech KUŁAK: <i>Memento mori. Ku pojęciu wartości życia</i>	269